

ΘΩΜΑΣ Β. ΖΙΩΓΑΣ
Πολιτικός Μηχανικός
(Μαστοροχωρίτης)

ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ

Περιέχει τη συντεχνιακή συνθηματική γλώσσα (κώδικα) που ομιλούν οι πετράδες κτίστες των Ηπειρωτικών χωριών της κοιλάδας του ποταμού Σαραντάπορου, στην επαρχία Κόνιτσας, και άλλα συναφή θέματα

Καταγραφή – Ερμηνεία – Ετυμολογία – Σχόλια

ΑΘΗΝΑ 2010

Ο Θωμάς Β. Ζιώγας γεννήθηκε το 1942 στο μαστροχωóri Δροσοπηγή (πρώην Κάντσικο) της Κόνιτσας. Νήπιο βρέθηκε, λόγω του επάρατου εμφυλίου, στη Ρουμανία, όπου και πήγε στο Δημοτικό σχολείο. Φοίτησε στο «Γυμνάσιον εν Κονίτση» και πήρε απολυτήριο γυμνασίου από τη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων (πρακτικό) το 1961.

Είναι διπλ. πολιτικός μηχανικός (1967) της πολυτεχνικής σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και από το 2006 συνταξιούχος. Επαγγελματικά ασχολήθηκε κυρίως με δημόσια έργα, αλλά και με ιδιωτικές μελέτες/κατασκευές. Διατέλεσε συχνά πρόεδρος της «Αδελφότητας Δροσοπηγιωτών» και για πολλά έτη μέλος του Δ.Σ. της «Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων Κόνιτσας», της οποίας ήταν εισηγητής/μελετητής σε αρκετά αναπτυξιακά συνέδρια. Ερασιτεχνικά και κατά καιρούς, την περίοδο 1980-1995, τον απασχόλησαν και ερεύνησε τοπικά θέματα των μαστροχωωρίων της Κόνιτσας (τεχνικά, αναπτυξιακά, ιστορικά, τοπωνυμικά, γλωσσολογικά κ.λπ.) και τακτικά αρθρογράφησε γι' αυτά στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ». Συνέργησε μεγάλως στην συγγραφή του βιβλίου «ΚΑΝΤΣΙΚΟ – ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ, Συγγραφή για ένα μαστροχωωρί της Ηπείρου – 1993».

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 52591

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 03/02/2011

ΤΑΞΙΜ. ΑΡΙΘΜ. 489 3 210

Κωδ. εγ 6998

ΚΟΥΔΑΡΤΙΤΑ

ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ

ΘΩΜΑΣ Β. ΖΙΩΓΑΣ

Πολιτικός Μηχανικός
(Μαστοροχωρίτης)

ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ

Περιέχει τη συντεχνιακή συνθηματική γλώσσα (κώδικα)
που ομιλούν οι πετράδες κτίστες των Ηπειρωτικών χωριών
της κοιλάδας του ποταμού Σαραντάπορου,
στην επαρχία Κόνιτσας, και άλλα συναφή θέματα

Καταγραφή – Ερμηνεία – Ετυμολογία – Σχόλια

ΑΘΗΝΑ 2010

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ

Πρόκειται για συλλογή παιδικών ποιημάτων (κουδαρίτικα) που ομιλούνται σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και που έχουν συλλεχθεί από τον συγγραφέα κατά τη διάρκεια των ταξιδιών του στην Ελλάδα και στην Αμερική.

Κατάλογος - Εμπνεύσει - Εμπνεύσει - Εμπνεύσει

© Θωμάς Β. Ζιώγας
Οδός Μελίσσου 16, 11635 Αθήνα
Τηλ.: 210 7011014

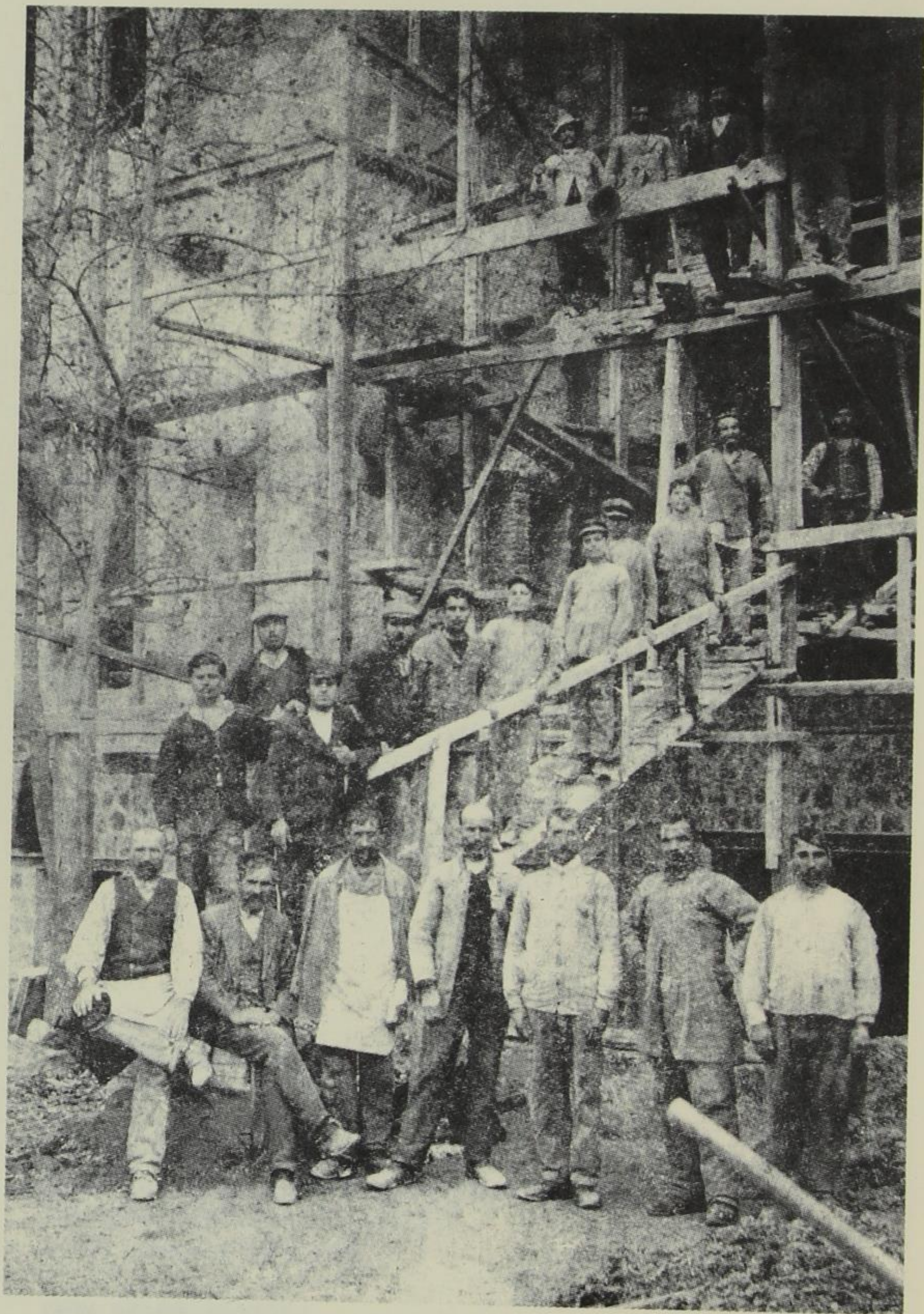
Παραγωγή: "Εκτυπώσεις Κάπα",
Μάνου Κατράκη 28, 56533 Πολίχνη - Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 587972, Fax.: 2310 608957
e-mail: kotoloulis@gmail.com

ISBN: 978-960-93-2457-1

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Στους γονείς μου, τον πρωτοτεχνίτη πατέρα μου Βασίλη
και την καλόκαρδη μητέρα μου Γιαννούλα,
αμφότεροι εκ Δροσοπηγής Κόνιτσας,
σεβασμού, τιμής, μνήμης και χρέους ένεκεν.

Κτίστες από τα Μαστροχώρια της Κόνιτσας στην ανέγερση του νοσοκομείου «Ευαγγελισμός», Αθήνα 1912.

Περιεχόμενα

Συντμημένες λέξεις	10
Εισαγωγή	11
Προλεγόμενα – Σχόλια	13
Κώδικας της συνθηματικής γλώσσας «κουδαρίτικα» (από το Α έως το Ω)	19
Κουδαρίτικοι διάλογοι	55
Λεξικό τεχνικής ορολογίας (από το Α έως το Ω)	59
Το Καντσιώτικο γεφύρι	81
Μαστορική – Τέχνη – Τεχνική – Μαθηματικά	91
Βιβλιογραφία	109

Συντμημένες λέξεις

Αγγλ.	Αγγλικά
Αλβ.	Αλβανικά/Αρβανίτικα
αρχ. Ελλ	αρχαία Ελληνικά
Βενέτ.	Βενέτικα/Βενετσάνικα
Βλαχ./Βλάχ.	Βλάχικα/Αρουμούνικα
(β.λ.)	βλέπε λέξη
Βουλγ.	Βουλγάρικα
Βυζ.	Βυζαντινά
Γαλλ.	Γαλλικά
Γερμ.	Γερμανικά
Ελλ.	Ελληνικά
επίρρ.	επίρρημα
ετυμ.	ετυμολογία
Ιταλ.	Ιταλικά
Λατ.	Λατινικά
μεγεθ.	μεγεθυντικό
μεταφ.	μεταφορικός
μον Ελλ.	μεσαιωνικά Ελληνικά
μον Λατ.	μεσαιωνικά Λατινικά
νέο Ελλ.	νέο Ελληνικά/ή
παλ. Σλ.	παλιά Σλαβονικά (Palaeoslovensko)
Ρουμ.	Ρουμάνικα
Σερβ.	Σέρβικα
Σλ.	Σλάβικα (γενικώς)
Σχετ./σχετ.	Σχετικό/ά
Τουρκ.	Τούρκικα
υποκορ.	υποκοριστικό
> ή <	φορά εξέλιξης μιας λέξης

Εισαγωγή

Όταν λέμε **Μαστροχώρια**, εννοούμε τα ορεινά χωριά της επαρχίας Κόνιτσας, που βρίσκονται στην κοιλάδα του ποταμού Σαραντάπορου και των ρεμάτων που τον τροφοδοτούν, στα πρανή του όρους Γράμμος και Σμόλικας.

Όπως και η ίδια η ονομασία φανερώνει, οι κάτοικοι αυτών των χωριών ήσαν μαστόροι, βασικά **κτίστες της πέτρας**, και ομιλούν μεταξύ τους μια συνθηματική επαγγελματική γλώσσα (κώδικα) που την ονομάζουν **κουδαρίτικα**. Έξω από την κοιλάδα αυτή, μαστοροχώρια είναι μόνον τα χωριά *Πεκλάρι* [Πηγή] και *Γκριζμπάνι* [Ελεύθερο]. Όλα τα άλλα χωριά του κάμπου της Κόνιτσας και της «*Λάκκας του Αώου*» δεν είχαν σχέση με τη μαστορική της πέτρας.

Η παραπάνω περιοχή βρίσκεται σε γειτνίαση με τη Δ. Μακεδονία, όπου επίσης, στα κοντινά ορεινά χωριά, ασκούσαν η κτιστική. Αναφέρουμε π.χ. τα ελληνόφωνα χωριά *Μπουρμπουτσ(ι)κό* [Επταχώρι] και *Ζουπάνι* ή *Ζμπάν(ι)* [Πεντάλοφο], τα οποία ήσαν μεγάλα και ονομαστά μαστοροχώρια. Αλλά και μερικά εκσλαβισθέντα γλωσσικώς, στο παρελθόν, χωριά της περιοχής αυτής ήσαν μαστοροχώρια. Επίσης και στη βορεινή πλευρά του Γράμμου, από *Κολώνια* μέχρι *Κορυτσά*, υπάρχουν αρκετά μαστοροχώρια, κατοικούμενα κυρίως από ορθόδοξους χριστιανούς αλβανόφωνους, στα οποία ομιλούν κάποια συνθηματική μαστορική διάλεκτο, ονομαζόμενη *dogradë-a* (= κτιστική), λέξη προερχόμενη εκ του Σλ. *dogradim* (= κτίζω).

Γι' αυτά τα Μαστοροχώρια της κοιλάδας του Σαραντάπορου δεν υπάρχουν, τουλάχιστον μέχρι τώρα, ιστορικές πηγές και γραπτές μαρτυρίες για την αρχαία τους ιστορία. Αλλά ούτε και για την μεσαιωνική τους ύπαρξη έχουμε κάποια σαφή γραφή. Αναφορές, για μερικά απ' αυτά, υπάρχουν από τον καιρό της τουρκοκρατίας και μετέπειτα.

Βέβαια, πολλοί φιλόσοφοι από την επαρχία Κόνιτσας, με διάφορες κατά καιρούς δημοσιεύσεις, προσπάθησαν να αναστήσουν την ιστορία των Μαστοροχωριών. Στηρίχθηκαν στη λογική και κριτική επεξεργασία λιγοστών έμμεσων αναφορών και στοιχείων, που υπάρχουν σε αρχαίες ελληνικές, λατινικές και βυζαντινές γραφές. Αυτό έγινε σε συνδυασμό με τα ελάχιστα ευρήματα που βρέθηκαν στους εμφανείς αρχαιολογικούς χώρους, κυρίως στον περίγυρο της πεδιάδας της Κόνιτσας.

Παρ' όλη τη φιλότιμη αυτή προσπάθεια, το ιστορικό κενό παραμένει, αφού στο χώρο των Μαστοροχωριών δεν έγινε καμία συστηματική ανασκαφική έρευνα, η οποία, πιθανώς, να επιβεβαίωνε τα εικοτολογικά συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν.

Διακατεχόμενοι από τους παραπάνω συλλογισμούς, σκεφτήκαμε ότι θα μπορούσαμε να προσεγγίσουμε ακριβέστερα την πραγματική ταυτότητα των Μαστοροχωριών, και εν ταυτώ την ιστορία των, αν απογράψουμε και μελετήσουμε τα ιδιαίτερα στοιχεία των, κυρίως τα γλωσσολογικά, τα οποία υπάρχουν στη λαϊκή διάλεκτο και στα τοπωνύμια. Οι ιδιωματικές λέξεις, καθώς και τα ξενόηχα τοπωνύμια, μπορούν πολλά να αποκαλύψουν όταν με εμβρίθεια κριθούν, και σίγουρα υποκρύπτουν κάποια παλαιά εποίκιση ή κατάκτηση.